

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Т.в.о. завідувача кафедри

_____ Н.А.Липовська

01 вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Організаційно-правові засади місцевого самоврядування
в зарубіжних країнах»**

Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень.....	магістр
Статус	вибіркова
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Форма підсумкового контролю	екзамен
Термін викладання	2-й семестр, 3-а чверть
Мова викладання	українська

Викладач: Шпітун І.І.

Дніпро
НТУ «ДП»
2021

Робоча програма дисципліни «Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах» для слухачів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Розробник: Шпітун Іван Іванович, к.філос.н., доцент, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри державного управління та місцевого самоврядування

Протокол від 01 вересня 2021 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри _____ Н.А.Липовська
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Вибіркова	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Денна форма навчання	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» ОПП «Публічне управління та адміністрування»	Рік підготовки	1
Індивідуальне завдання: есе		Семестр	2
Загальна кількість годин 120		Лекції	16 год.
Кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 32 год., самостійної роботи – 88 год.		Практичні/ семінарські	16 год.
	Самостійна робота	88 год.	
	Індивідуальні завдання	28 год.	
	Вид контролю	екзамен	
	Освітній рівень другий (магістерський)		

2. Мета навчальної дисципліни

Становлення сучасної демократичної держави обумовлює необхідність значного підвищення ефективності регулювання суспільних справ, задоволення потреб і інтересів громадян. Важливого значення для реалізації стратегічного курсу України на європейську інтеграцію набуває забезпечення повсюдності та спроможності місцевого самоврядування, відповідності практики управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць кращим міжнародним стандартам. Зміни, що відбуваються в процесі реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, актуалізують проблеми розвитку місцевого самоврядування в системі публічного управління.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, правові, організаційні та практичні основи функціонування місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Освітньою програмою визначені такі компетентності, для формування яких використовується ця навчальна дисципліна:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК 07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Здатність фахово аналізувати інформацію, оцінювати повноту та можливості її використання.

СК 05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

СК 09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

СК 10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК 12. Здатність забезпечувати належний рівень якості управлінських продуктів, послуг чи процесів на основі узагальнення кращих вітчизняних та зарубіжних практик діяльності органів публічного управління та організацій.

3. Передумови вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є такі обов'язкові дисципліни: «Публічна політика», «Місьцеве самоврядування в системі публічного управління», «Правові та інституційні засади Європейського Союзу».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах» передбачає досягнення таких результатів:

Результат навчання за дисципліною	Оцінювання результату
1. Продемонструвати розуміння понятійного апарату місцевого самоврядування, теоретико-методологічних основ розвитку місцевого самоврядування, основних теорій місцевого самоврядування; культурних, географічних, економічних та інших умов формування інституту місцевого самоврядування в різних країнах тенденцій функціонування місцевого самоврядування в зарубіжних країнах, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Тестування у режимі самооцінювання. Презентація за результатами самостійного опрацювання розуміння основ теорій місцевого самоврядування; культурних, географічних, економічних та інших умов формування інституту місцевого самоврядування в різних країнах; презентація бачення доцільності, основних ідей та цілей реформування місцевого самоврядування в зарубіжних країнах Оцінювання викладачем оригінальності, повноти обґрунтування та дотримання здобувачем академічної доброчесності
2. Продемонструвати розуміння завдань та методів роботи представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування; процесів формування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах, місце та роль місцевого самоврядування у реалізації прав і обов'язків члена суспільства, забезпеченні верховенства права, прав і свобод людини і громадянина, цінностей громадянського суспільства та усвідомлення його сталого розвитку,	Презентація за результатами самостійного опрацювання розуміння конституційних засад організації місцевого управління та самоврядування в зарубіжних країнах, способів реалізації конституційних прав людини в діяльності місцевого самоврядування. Тестування під час іспиту

<p>3. Продемонструвати розуміння принципів та особливостей елементів системи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах, відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування; форм здійснення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах (в т.ч. особливості місцевих референдумів, проявів народної правотворчої ініціативи; здатність критично оцінювати проекти нормативно-правових актів, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування, керуючись засадами соціальної відповідальності, правових та етичних норм,</p>	<p>Візуалізація і презентація колегам результатів індивідуальної роботи під час семінарських занять особливостей елементів системи місцевого самоврядування, відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування; форм здійснення місцевого самоврядування в системах англосаксонської, континентальної, іберійської та інших традиційх Оцінювання викладачем оригінальності, повноти обґрунтування та дотримання здобувачем академічної доброчесності</p>
<p>4. Продемонструвати розуміння повноважень місцевого самоврядування у різних сферах життєдіяльності громади, напрямів удосконалення його діяльності, здатність надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування; здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.</p>	<p>Обговорення можливостей і напрямів реалізації повноважень органів місцевого самоврядування у фінансово-економічній діяльності, у сфері комунального обслуговування, благоустрою, будівництва, соціальної сфері та сфері охорони громадського порядку Тестування у режимі самооцінювання</p>
<p>5. Продемонструвати розуміння особливостей правового забезпечення формування і діяльності органів місцевого самоврядування, засобів контролю та регулювання його діяльності з боку державних органів; переконаність у необхідності забезпечення верховенства права</p>	<p>Оцінювання викладачем під час перевірки практичних занять 2, 3 і 4 розуміння порядку формування і діяльності, змісту децентралізації та деконцентрації владних повноважень в зарубіжних країнах. Презентація оцінки залежності ресурсного забезпечення місцевого самоврядування від форм його здійснення Презентація і захист результатів виконання індивідуального завдання</p>
<p>6. Продемонструвати здатність критично оцінювати проекти нормативно-правових актів, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування; здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні</p>	<p>Презентація результатів командної роботи під час семінарського заняття «Перспективи розвитку інституту місцевого самоврядування» Тестування у режимі самооцінювання</p>

Програмні результати, досягненню яких сприятиме вивчення дисципліни «Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах»:

ПРН 11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

ПРН 12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір

та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

ПРН 18. Уміти розробляти та реалізовувати заходи щодо адаптації та впровадження кращих вітчизняних та зарубіжних практик діяльності органів публічного управління та організацій.

ПРН 21. Володіння навичками саморефлексії та саморозвитку

ПРН 22. Знати та розуміти методи та підходи творчої та креативної діяльності, системного мислення у професійній сфері.

ПРН 23. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні та організаційні засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах

Тема 1.1. Теоретичні засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах

Теорії і моделі місцевого самоврядування. Громадівська теорія місцевого самоврядування. Державницька теорія місцевого самоврядування. Теорія муніципального дуалізму. «Природні» та «штучні» адміністративно-територіальні одиниці. Основні моделі місцевого самоврядування. Англосаксонська модель. Континентальна модель. Іберійська модель місцевого самоврядування. Конституційні засади організації місцевого управління та самоврядування. Система правових актів, що регулюють місцеве самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування, прийнята 15 жовтня 1985 р.

Тема 1.2. Специфіка організації місцевого самоврядування в зарубіжних країнах

Адміністративно-територіальний поділ та рівні місцевого самоврядування і місцевого управління. Специфіка територіальної організації місцевого самоврядування в державах з федеративною формою територіального устрою. Специфіка територіальної організації місцевого самоврядування в державах з унітарною формою територіального устрою. Форми здійснення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Місцеві референдуми. Народна правотворча ініціатива. Представницькі органи. Виконавчі органи місцевого самоврядування.

Змістовний модуль 2. Правові засади і організація місцевого самоврядування і управління в зарубіжних країнах

Тема 2.1. Повноваження і компетенції органів місцевого самоврядування

Проблеми співвідношення місцевого самоврядування і місцевого управління в зарубіжних країнах. Форми безпосереднього здійснення населенням місцевого самоврядування. Представницькі форми здійснення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансово-економічної діяльності. Повноваження у сфері комунального обслуговування, благоустрою, будівництва, соціальної сфері, у сфері охорони громадського порядку. Матеріальна та фінансова база місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Комунальна (муніципальна) власність. Місцеві бюджети. Джерела прибутків місцевих бюджетів.

Тема 2.2. Взаємодія місцевої і центральної влади

Порядок формування і діяльності органів місцевого самоврядування. Регулювання діяльності органів місцевого самоврядування. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Адміністративне втручання в діяльність органів місцевого самоврядування. Фінансовий контроль. Правове регулювання відповідальності органів місцевого самоврядування. Судова відповідальність.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні	семінарські	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах					
Тема 1. Теоретичні засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах		4	2	-	16
Тема 2. Специфіка організації місцевого самоврядування в зарубіжних країнах		4	2	6	28
Разом за змістовим модулем 1		8	4	6	44
Змістовий модуль 2. Правові засади і організація місцевого самоврядування і управління в зарубіжних країнах					
Тема 1. Повноваження і компетенції органів місцевого самоврядування		4	2	-	16
Тема 2. Взаємодія місцевої і центральної влади		4	2	2	28
Разом за змістовим модулем 2		8	4	2	44
Усього годин		16	8	8	88

7. Теми практичних та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорії і моделі місцевого самоврядування	2
2	Органи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах: види, порядок формування і діяльності	2
3	Повноваження і ресурси органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах	2
4	Децентралізація та деконцентрація владних повноважень в зарубіжних країнах	2
5	Місцеве самоврядування і місцеве управління в країнах англосаксонської правової традиції	2
6	Континентальна, іберійська та інші моделі місцевого самоврядування	2
7	Місцеве самоврядування і місцеве управління в постсоціалістичних країнах і пострадянських державах	2
8	Перспективи розвитку інституту місцевого самоврядування	2
Усього годин		16

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конституційні засади організації місцевого управління та самоврядування в зарубіжних країнах	8

2	Специфіка територіальної організації місцевого самоврядування в державах з різними формами територіального устрою	14
3	Матеріальна та фінансова база місцевого самоврядування в зарубіжних країнах	8
4	Адміністративне втручання в діяльність органів місцевого самоврядування.	14
Усього годин		44

9. Розрахунок годин, що відведено на самостійну роботу

№ з/п	Види робіт	Кількість годин
1	Опрацювання програмного матеріалу, що не викладається на лекціях	44
2	Підготовка до практичних занять	12
3	Виконання індивідуальних завдань	28
4	Підготовка до підсумкового контролю	4
Усього годин		88

10. Індивідуальні завдання

Вивчення дисципліни передбачає написання та захист індивідуальних робіт у формі есе. Робота над есе є визначенням рівня знань та набутих навиків слухачів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» з дисципліни «Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах».

Вимоги до написання:

1. Авторський, самостійний підхід до проблеми.
2. Обсяг – 5 – 7 сторінок.
3. Оформлення: наявність титульної сторінки, змісту, висновків, списку використаної літератури.

Напрямок індивідуальної роботи: Організаційно-правові засади діяльності та досвід реформування місцевого самоврядування в зарубіжних країнах (на вибір слухача).

Перелік країн для аналізу в індивідуальних роботах:

Швеція, Італія, Іспанія, Польща, Португалія, Чехія, Словаччина, Франція, Німеччина, Велика Британія, Фінляндія, Данія, Австрія, Естонія, Латвія, Литва, Бельгія, Нідерланди, Болгарія, Греція, Ірландія, Кіпр, Румунія, Словенія, Угорщина, Хорватія; Швейцарія, США, Казахстан, Грузія, Індія, Японія, Бразилія.

Оцінювання: максимум 40 балів (повнота презентації (15), коректність відповідей та дискутування (5); якість презентації та відповідей на запитання (15), дотримання академічної доброчесності (5)).

11. Методи навчання

В системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання: пояснювально-ілюстративний, спонукальний, інструктивно-практичний, репродуктивний, діяльнісний, проблемний, евристичний, дослідницько-пошуковий.

Основною організаційною формою наведених вище методів навчання є лекція. Передбачено, що передбачені програмою лекційні, практичні та семінарські заняття повноцінно реалізують мету студентоцентрованого навчання – активізувати пізнавально-творчу діяльність слухачів, організувати суб'єктно-суб'єктну взаємодію. Тому під час їх проведення використовуються елементи і прийоми: рефлексії, дискусії, навчального тренінгу,

колаборативного навчання, медіаосвіти тощо. Це лекції-бесіди, лекції з елементами рольових ігор і ситуативних вправ, презентації досліджень та розвідок, навчальні тренінги.

12. Методи контролю та розподіл балів, які отримують слухачі

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами:

- поточного контролю (30 %) – на підставі участі слухача у практичних та семінарських заняттях;
- індивідуальної роботи слухача (40 %) – на підставі виконання та захисту індивідуальних завдань (есе);
- підсумкового контролю (30 %) – на підставі екзамену у вигляді усної співбесіди або презентації.

13. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інституційна	Рейтингова
відмінно / Excellent	90-100
добре / Good	81-90
	71-80
задовільно / satisfactory	61-70
	51-60
незадовільно / Fail	31-50
	0-30

14. Методичне забезпечення

Шпітун І.І. Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах: методичні рекомендації до вивчення дисципліни. – Д. ДРІДУ НАДУ, 2020. – 17 с.

16. Рекомендована література

Базова

1. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ;редкол. Ю. П. Битяк [та ін.]. – Х. : Оберіг, 2012. – 64 с.
2. Зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади [Текст] : монографія / за заг. ред. П. В. Ворони ; О. В. Власенко, П. В. Ворона, М. О. Пухтинський [та ін.]. – Полтава : ПолтНТУ, 2009. - 288 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч. посіб. / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М. Бесчастного. – К. : Знання, 2007. – 467 с.
4. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ;редкол. Ю. П. Битяк [та ін.]. – Х. : Оберіг, 2012. – 64 с.
5. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія : навч. посіб. / упоряд.: В. О. Ріяка, К. О. Закоморна ; М-во освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 382 с.
6. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія».– 2012. – 128 с.
7. Камінська, Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Камінська ; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К. : КНТ, 2010.

Нормативні документи

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу // <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 р. (Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15.07.97). Дата підписання: 6 листопада 1996 р. // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Допоміжна

1. Баймуратов М. М. Децентралізація повноважень публічної влади в Польщі як засіб формування компетенції місцевого самоврядування: досвід для України [Електронний ресурс] / М. М. Баймуратов // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. – 2014. – Вип. 7. – С. 138-147. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2014_7_18
2. Белоусова О. С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління [Електронний ресурс] / О. С. Белоусова // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2014. – Вип. 3. – С. 42 – 50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2014_3_7
3. Величко В. О. Децентралізація влади: міжнародний досвід [Електронний ресурс] / В. О. Величко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. - 2014. - Вип. 28. - С. 12-22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2014_28_4
4. Ворона П. В. Особливості розвитку місцевого самоврядування Японії в процесі децентралізації місцевої влади [Електронний ресурс] / П. В. Ворона // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – № 2. – С. 277-285. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2009_2_36
5. Гелей С.Д. Політико-правові системи світу: навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 668 с.
6. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
7. Конституційне (державне) право зарубіжних країн : навч. посіб. / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М. Бесчастного. – К.: Знання, 2007. - 467 с.
8. Місцева влада в країнах пострадянського простору: монографія / П.В. Ворона, В.А. Гошовська, І.П. Лопушинський, Т.О. Шаравара [та ін.] / За заг. ред. д. держ.упр. П.В. Ворони. – Полтава: ПП Шевченко, 2016. – 528 с.
9. Порівняльний аналіз державного управління та місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу та Україні: навч. посіб.: у 2 ч. / К.Ю. Богомаз, Є.І. Бородін, Г.Г. Кривчик, Л.Л. Прокопенко. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. – Ч. 2: Місьцеве самоврядування. – 60 с.
10. Конституции стран СНГ и Балтии: Учеб. пособие / Московская госуд. юридич. академия / Г. Н. Андреева. – М.: Юристь, 1999. — 640 с.
11. Конституции зарубежных государств. Соединенные Штаты Америки, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада / Сост. В. В. Маклаков. – М.: БЕК, 1996. – 432 с.
12. Конституція Японії / Українська наукова асоціація / Науковий аналіз та коментар М. І. Малишко; пер. з япон. І. Дзюба. – К., 1995. – 24 с.
13. Конституции зарубежных государств: США, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада / В. В. Маклаков (сост.). – М.: БЕК, 1996. – 432 с.
14. Италия. Конституция и законодательные акты: Пер. с итал. / Под ред. В. А. Туманова.– М.: Прогресс, 1988. – 392 с.
15. Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты: Пер. с нем. / Сост. Т. Г. Моршакова; под ред. Ю. П. Урьяса. – М.: Прогресс, 1991. – 468 с.

16. Французская Республика. Конституция и законодательные акты: Пер. с фр. / Сост. В. В. Маклаков; под ред. В. А. Туманова. – М.: Прогресс, 1989. – 448 с.

17. Інформаційні ресурси

1. <http://ovu.com.ua>
2. <http://www.rada.gov.ua>
3. <http://www.nau.kiev.ua>
4. <http://www.infodisk.com.ua>
5. <http://www.lawbook.org.ua>